

STUDIE

De voordelen van het systeem van ecocheques t.o.v. een netto-equivalent

Impact-analyse voor de overheid

Grégoire Tondreau
In opdracht van de Voucher Issuers Association
Februari 2017

Inhoudstafel

1. Samenvatting.....	3
2. De ecocheque in een notendop	4
2.1 Sinds de invoering in 2009 evolueert de ecocheque mee met de noden in de economie	4
2.2 De belangrijkste kenmerken van de ecocheque schetsen haar uniek karakter	5
2.3 De ecocheque is een sociaal voordeel toegekend door de werkgever aan de werknemer ..	6
3. Vergelijking van betaalmethodes voorbehouden aan bepaalde goederen en diensten t.o.v. een netto-equivalent	7
3.1 Cheques maken het mogelijk voor de overheid de consumptie in een aantal specifieke sectoren te stimuleren	7
3.2 Cheques maken het mogelijk de gebruikstermijn te limiteren	7
3.3 Cheques maken het mogelijk de geldigheid geografisch te beperken	8
4. Twee scenario's worden gemodelleerd om de impact op de Staat en economie van de conversie van ecocheques naar een netto-equivalent te meten	9
4.1 Het eerste scenario modelleert de impact op de Staat en economie van de huidige situatie met ecocheques	9
4.2 Het tweede scenario modelleert de impact op de Staat en economie van een netto-equivalent	9
5. Voorstelling en toelichting van de verschillende assumpties en hun implicaties op het fiscale resultaat voor de overheid	10
5.1 Opbrengsten door verhoogde consumptie.....	10
5.2 Opbrengsten door bijkomende werkgelegenheid	12
5.3 Opbrengsten door geïnduceerde consumptie.....	14
6. De Belgische Staat verliest binnenlandse consumptie, banen en inkomsten door de vervanging van ecocheques door een netto-equivalent	15
6.1 Bij vervanging van de ecocheques door een netto-equivalent gaan EUR 50 miljoen aan binnenlandse consumptie en 1.300 banen verloren	15
6.2 Bij vervanging van de ecocheques door een netto-equivalent is er een negatieve impact van EUR 70 miljoen op de inkomsten voor de Staat	15
7. Conclusie.....	17
8. Appendix - Lijst met goederen en diensten die kunnen aangekocht worden met ecocheques ..	18

1. Samenvatting

Deze studie analyseert de impact op de Belgische economie en begroting van de Staat van het systeem van de ecocheques. Eerst wordt kwalitatief de impact van een betaalmethode voorbehouden aan bepaalde producten en diensten ten opzichte van een netto-equivalent geanalyseerd. Daarna kwantificeren we de impact voor de Staat indien ecocheques vervangen worden door eenzelfde waarde, uitbetaald als netto-equivalent.

Cheques, zoals maaltijd- en ecocheques, zijn betaalmethodes waarmee enkel specifieke producten en diensten aangekocht kunnen worden bij aangesloten handelaars. Als sociaal voordeel zorgen ze er daardoor voor dat de overheid de consumptie in bepaalde sectoren kan stimuleren. Op die manier genereren ze zowel directe als indirecte effecten voor alle betrokken partijen. Ten eerste creëren cheques extra directe koopkracht voor de werknemers. Bovendien draagt het unieke karakter van de cheques bij tot een sociaal dialoog tussen werknemer en werkgever en bevorderen ze de binnenlandse consumptie en de creatie van nieuwe banen. Deze creatie van nieuwe banen zorgt vervolgens voor extra (indirect) geïnduceerde consumptie. Tenslotte kan men vaststellen dat al deze effecten eveneens een invloed hebben op de financiën van de Staat.

Ecocheques zorgen voor een hogere stimulus van de binnenlandse economie dan een netto-equivalent. Dit komt door een lager spaar-effect en de verplichting ze in het binnenland uit te geven in specifieke sectoren. De belangrijkste bevindingen uit de studie kunnen als volgt samengevat worden:

- > **Binnenlandse consumptie is tot EUR ~50 miljoen hoger** in het geval waarbij ecocheques behouden worden t.o.v. het geval waarbij een netto-equivalent wordt ingevoerd. Deze verhoogde binnenlandse consumptie wordt gegenereerd door het uitgeven van de ecocheques en de daardoor geïnduceerde consumptie.
- > Verder leidt de bijkomende consumptie tot extra werkgelegenheid in de distributiesector. Gezien dit een arbeidsintensieve industrie is, zorgt de extra consumptie voor de creatie van **1.300 extra banen**.
- > Het behouden van de ecocheque resulteert in een **positieve impact op de overheidsinkomsten van EUR 70 miljoen per jaar**.

Er kan geconcludeerd worden dat het behoud van het chequesysteem, al dan niet elektronisch, en meer bepaald de ecocheque, gunstig is voor de verschillende aangesloten partijen. De werknemer gaat erop vooruit in termen van koopkracht, de werkgevers zien meer consumptie, extra banen worden gecreëerd en de Staat ziet bijdragen voor de sociale zekerheid en de belastingen toenemen.

2. De ecocheque in een notendop

2.1 Sinds de invoering in 2009 evolueert de ecocheque mee met de noden in de economie

Het ecochequesysteem is tot stand gekomen ten voordele van zowel de overheid als de werknemer en de werkgever. Ze zijn ontstaan uit dialoog van de sociale partners met als doel het verhogen van de koopkracht van werknemers, het creëren van werkgelegenheid in België en het sensibiliseren rond de klimaatproblematiek¹.

De ecocheque werd in het leven geroepen door de Collectieve Arbeidsovereenkomst (CAO) nr. 98 in februari 2009 tijdens de Nationale Arbeidsraad. Initieel was het maximale bedrag aan ecocheques vastgesteld op EUR 125, waarna in 2010 het bedrag werd opgetrokken tot EUR 250 per werknemer, per jaar. Bij hun invoering in 2009 genoten de ecocheques een vliegende start. Het totale uitgiftevolume schommelde licht in de periode 2011-2015 waarna tussen 2015 en 2016 het uitgiftevolume met 15% groeide tot EUR 232 miljoen.

De sterke stijging in 2016 is naar alle waarschijnlijkheid het resultaat van de administratieve vereenvoudiging die de elektronische ecocheques met zich meebrengen sinds 1 januari 2016^{2,3}. Naar analogie met de maaltijdcheques speelt deze administratieve vereenvoudiging zowel voor werkgevers en werknemers als voor de aangesloten handelaars. De jaarlijkse reductie aan administratieve lasten wordt in een studie door DAV geschat op EUR 41 miljoen⁴.

Tabel 1. Kerncijfers van de evolutie van ecocheques.

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Aantal werknemers dat ecocheques ontvangt [# m]	1,6	1,4	1,5	1,3	1,4	1,5	1,6
Uitgiftevolume [m EUR]	224	193	201	190	202	202	232
Gemiddelde waarde per werknemer [EUR]	140	138	134	146	144	135	145

¹ Securex, "Na de maaltijdcheques gaan ook de ecocheques de elektronische toer op" https://www.securex.eu/lex-go.nsf/vwNews_ni/D0D2C1BF70344CF5C1257F3B00380F3E?OpenDocument#.WKyOJuQzV9A

² Dienst Administratieve Vereenvoudiging, "Potentiële impact op administratieve lasten van omschakeling naar elektronische ecocheques", 2015

³ VIA, "Digitalisering van de ecocheques: een succes!", <http://www.viabelgium.be/nl/2017/02/02/digitalisering-van-de-eco-cheques-een-succes/>

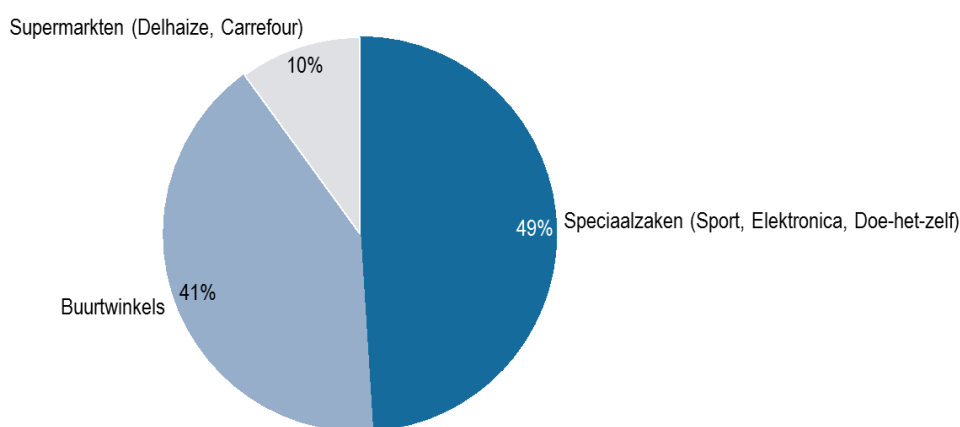
⁴ Dienst Administratieve vereenvoudiging, "Potentiële impact op administratieve lasten van omschakeling naar elektronische ecocheques", 2015

2.2 De belangrijkste kenmerken van de ecocheque schetsen haar uniek karakter

Ecocheques vormen een instrument voor de overheid om de consument aan te zetten tot het stimuleren van de binnenlandse economie. In België worden ze verdeeld door drie uitgiftebedrijven: Sodexo, Edenred en Monizze, hetzij in papieren versie, hetzij in elektronische vorm. De belangrijkste kenmerken van de ecocheque zijn de volgende:

- > De ecocheque kan uitsluitend gebruikt worden voor de aankoop van ecologische en duurzame producten en diensten. De producten die kunnen aangekocht worden met ecocheques zijn onderverdeeld in zeven categorieën, zoals vastgelegd in CAO nr. 98quater van 26 januari 2016. De categorieën zijn energiebesparing, hernieuwbare energie, waterbesparing en -beheer, bevordering van duurzame mobiliteit, afvalbeheer, bevordering van ecodesign en bevordering van de aandacht voor de natuur⁵. In de praktijk worden elektrische toestellen en doe-het-zelf producten, gevolgd door fietsen, tuinmateriaal, openbaar vervoer, bio-voeding en spaarlampen het vaakst aangekocht met ecocheques⁶.

De ecocheques worden typisch ingeruild in buurtwinkels en speciaalzaken, zoals aangegeven in Figuur 1.

Figuur 1. Gebruik van ecocheques per type handelszaak in 2016⁷

- > De ecocheque kan enkel ingewisseld worden bij aangesloten handelaars in België. Aan de hand van een controle van het BTW-nummer bij de uitgiftebedrijven wordt vermeden dat uitgavestromen alsnog naar het buitenland verdwijnen.
- > De ecocheque is geldig gedurende 24 maanden, waardoor sparen niet mogelijk is.

⁵ Collectieve Arbeidsovereenkomst (CAO) nr. 98quater van 26 januari 2016. De volledige lijst bevindt zich in Appendix achteraan het document.

⁶ Cijfers van Edenred en Sodexo, 2016

⁷ Cijfers van Edenred en Sodexo, 2016

2.3 De ecocheque is een sociaal voordeel toegekend door de werkgever aan de werknemer

Verder is de ecocheque is een sociaal voordeel, d.w.z. dat het de werknemer toelaat een vergoeding uit te keren aan de werknemer zonder dat de werknemer hierop belast wordt of sociale bijdragen dient te betalen. Ook de werkgever dient geen sociale bijdragen te leveren. Deze vrijstelling is van essentieel belang om het gebruik ervan aan te moedigen. Echter, het aangekochte bedrag aan ecocheques is niet aftrekbaar in de vennootschapsbelasting. De voorwaarden waaraan sociale voordelen zoals ecocheques moeten voldoen zijn vastgelegd in het Koninklijk Besluit van november 1989⁸:

- > Ze mogen niet dienen als vervanging of omzetting van loon, bonussen, voordelen in natura of gelijk welk ander voordeel. Ecocheques mogen bijgevolg enkel ter aanvulling van het salaris worden toegekend. Hiermee wordt het recht van werknemers om vrij over hun loon te mogen beschikken, gegarandeerd.
- > Toekenning van de cheque moet bepaald zijn in een collectieve arbeidsovereenkomst op sectoraal of bedrijfsniveau. Het is enkel bij gebrek aan vakbondsafvaardiging of indien het gaat om een werknemerscategorie waar de CAO normaalgezien geen betrekking op heeft, dat verstrekking op individueel niveau mag gebeuren.
- > De maximale waarde per ecocheque bedraagt EUR 10.
- > Op de ecocheque dient vermeld te worden dat de geldigheid beperkt is tot 24 maanden en dat hij slechts mag aangewend worden voor de aankoop van producten en diensten die opgenomen zijn in de lijst bij de CAO nr. 98.
- > Specifiek voor ecocheques mag vanaf 2010 het ontvangen bedrag oplopen tot maximaal EUR 250 per werknemer.

⁸ FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg, "Ecocheque", <http://www.werk.belgie.be/defaultTab.aspx?id=23798>

3. Vergelijking van betaalmethodes voorbehouden aan bepaalde goederen en diensten t.o.v. een netto-equivalent

In dit hoofdstuk bekijken we de verschillen tussen betaalmethodes voorbehouden aan bepaalde goederen en diensten en een netto-equivalent. Vervolgens passen we deze verschillen telkens toe op de casus van de ecocheque.

De term "cheque" wordt in dit hoofdstuk gebruikt ter aanduiding van eender welke vorm van betaalmethode, of het nu om een papieren, elektronische of andere vorm gaat, voorbehouden aan bepaalde goederen en diensten.

3.1 Cheques maken het mogelijk voor de overheid de consumptie in een aantal specifieke sectoren te stimuleren

Cheques zijn een krachtig instrument voor de overheid om de consumptie in een aantal sectoren te stimuleren. Een deel van de koopkracht van de consument wordt als het ware naar deze goederen en diensten gekanaliseerd.

Ten eerste kan via cheques een bepaald consumptiegedrag geïnitieerd (en behouden) worden. Ten tweede laat het de overheid toe uitgaven in sectoren die de economie meer ten goede komen te vergroten. Die verhoogde consumptie in specifieke sectoren zorgt zowel voor directe creatie van banen in de sectoren waarin de extra uitgaven worden gedaan als voor indirecte creatie van banen in sectoren die zich stroomopwaarts en stroomafwaarts in de waardeketen bevinden, zogenaamde multiplicator-effecten. Hoe hoger het multiplicator-effect, hoe hoger de bijkomende uitgaven die gegenereerd worden per initieel uitgegeven euro. Deze extra uitgaven zorgen voor de creatie van bijkomende banen. De extra banen genereren op hun beurt bijkomende consumptie door een verhoogde koopkracht van nieuwe bezoldigden.

Specifiek voor ecocheques, zijn er twee gunstige gevolgen doordat deze enkel ingeruild kunnen worden voor ecologische en duurzame producten en diensten. Als eerste ondersteunt het de consument om op een milieubewuste, groene manier te consumeren, waardoor de ecocheque op lange termijn het halen van de klimaatdoelstellingen faciliteert.

Ten tweede creëert de verhoogde consumptie van ecologische en duurzame producten en diensten voornamelijk banen in de distributiesector. Zoals eerder vermeld in Hoofdstuk 2 zijn elektrische toestellen waaronder koelkasten, diepvriezers en TV's de populairste ecochequeaankopen (36%)⁹. Deze producten worden in vele gevallen buiten België geproduceerd, komen (deels) terecht in de gespecialiseerde handelszaken (Krëfel, Vanden Borre, ...) via de klassieke distributiekanaalen en ondersteunen zo de Belgische distributiesector.

3.2 Cheques maken het mogelijk de gebruikstermijn te limiteren

Consumenten sparen typisch een deel van hun inkomsten voor toekomstige consumptie of investering, wat samengevat wordt door de spaarquote. Dit beïnvloedt de binnenlandse consumptie echter negatief. Aangezien cheques een beperkte geldigheid kan worden meegegeven en niet direct converteerbaar zijn in de nationale munt, kunnen de cheques moeilijk op een spaarrekening geplaatst worden¹⁰. Op die manier vertegenwoordigt het integrale ontvangen bedrag aan cheques, koopkracht voor de werknemer.

⁹ Sodexo, 2016

¹⁰ IDEA Consult, "Macro-economische impact van de maaltijdcheques", 2013

Specifiek voor ecocheques wordt een geldigheid van 24 maanden gehandhaafd. Dit heeft tot gevolg dat sparen van de verkregen koopkracht maximaal twee jaar duurt. In een extreem geval kunnen de cheques over twee opeenvolgende jaren gecombineerd worden voor een grotere aankoop.

De uitbetaling van de ecocheques gebeurt eenmaal per jaar door de werkgever, waardoor de ecocheque voornamelijk gebruikt wordt voor grote aankopen eerder dan voor dagdagelijkse aankopen. Hierdoor zijn haar gebruikers geneigd de cheques te gebruiken voor aankopen waar normaal geen budget voor zou zijn¹¹. Ecocheques zorgen dus voor een directe stimulans van de economie.

3.3 Cheques maken het mogelijk de geldigheid geografisch te beperken

Consumenten geven typisch een deel van hun inkomsten in het buitenland uit. Dit is een gevolg van van een verschil in prijszetting en de woonlocatie van de consument. Zeker die consumenten die nabij de landsgrenzen wonen zullen een relatief hoog percentage van hun uitgaven in het buitenland doen. Cheques daarentegen laten toe consumptie te limiteren tot België. Hierdoor vormt de cheque een instrument van de overheid om de binnenlandse consumptie aan te zwengelen.

Cheques stimuleren niet enkel de binnenlandse consumptie van producten en diensten. Ze zorgen er ook voor dat de consumptie verhoogd wordt. Van het door cheques vrijgekomen bedrag zal een deel gespaard en een deel geconsumeerd worden. Omwille van het feit dat de consument vaak nog een bedrag bijlegt bovenop de chequewaarde, is het aannemelijk dat een groot deel van het door cheques vrijgekomen bedrag gependeed wordt. Al deze verhoogde uitgaven gebeuren eveneens in het binnenland.

De geografische gebruikslimitatie is cruciaal voor de ecocheque. Goederen die typisch worden aangekocht met ecocheques, zoals elektrische toestellen, kunnen ook eenvoudig in het buitenland besteld worden. Met de steeds stijgende populariteit van het online shoppen voor dit type producten, zal het van cruciaal belang zijn de binnenlandse aankoop van dit type goederen te blijven ondersteunen. Het effect van de consumptiestimulus zou grotendeels naar het buitenland zou vloeien indien men niet met cheques, maar met een cash vorm van vergoeding werkt. De ecocheques vormen dus een krachtig instrument om de binnenlandse aankoop te stimuleren en zo de steeds toenemende druk op de Belgische distributiesector onder controle te houden.

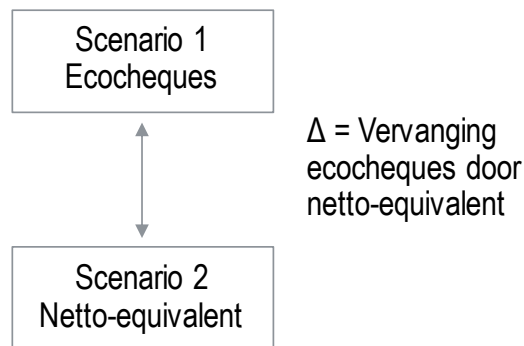
Verder zorgt de ecocheque met maximale jaarlijkse waarde van EUR 250 per werknemer ervoor dat de Belgische economie extra gestimuleerd wordt. Dit omdat ten eerste, de consument effectief overgaat tot de aankoop van typische ecochequeproducten zoals elektrische toestellen, fietsen, tuinmeubilair, etc., waar deze in afwezigheid van de ecocheque uitgesteld of niet gedaan zou worden¹². Ten tweede, eens beslist is over te gaan tot de aankoop, is de consument voor grotere aankopen geneigd zelf nog een deel bij te leggen bovenop de waarde van de ecocheques.

¹¹ Listen (2012) vermeldt dat ecocheques de consument in staat stellen aankopen te doen waar normaal gezien geen budget voor zou zijn

¹² Listen (2012) vermeldt dat ecocheques de consument in staat stellen aankopen te doen waar normaal gezien geen budget voor zou zijn

4. Twee scenario's worden gemodelleerd om de impact op de Staat en economie van de conversie van ecocheques naar een netto-equivalent te meten

We kwantificeren de impact voor de Staat in twee scenario's, telkens voor het referentiejaar 2016. Het eerste scenario onderzoekt het effect op de overheid van het huidige systeem van ecocheques. Het tweede scenario toont aan wat het effect is indien een netto-equivalent wordt uitgekeerd. Vervolgens zullen we de verschillen tussen de twee scenario's beschouwen om de impact van een vervanging van ecocheques in een netto-equivalent te onderzoeken. Een samenvatting van het onderzoeksdesign bevindt zich hieronder.

4.1 Het eerste scenario modelleert de impact op de Staat en economie van de huidige situatie met ecocheques

Het eerste scenario modelleert de impact op de Staat en economie van de situatie zoals ze vandaag is. In 2016 bedraagt het uitgiftevolume ecocheques EUR 232 miljoen. Het bedrag aan ecocheques dat jaarlijks uitgekeerd wordt per werknemer loopt op tot maximaal EUR 250.

De ecocheque stelt de werknemer in staat ecologisch verantwoorde aankopen te doen. Zoals reeds vermeld betaalt de werknemer noch belastingen, noch sociale bijdragen op dit sociaal voordeel. Ook de werkgever dient geen sociale bijdragen te leveren. Echter, het aangekochte bedrag aan ecocheques is niet aftrekbaar in de vennootschapsbelasting.

4.2 Het tweede scenario modelleert de impact op de Staat en economie van een netto-equivalent

Het tweede scenario modelleert de impact op de Staat en economie van het uitkeren van een netto-equivalent. We beschouwen een scenario waarbij dezelfde waarde als in het scenario van de ecocheques (dus EUR 232 miljoen in 2016 met een maximale jaarlijkse waarde van EUR 250 per werknemer) uitgekeerd wordt. Ook in dit scenario zijn werknemer en werkgever vrijgesteld van belastingen en sociale bijdragen.

5. Voorstelling en toelichting van de verschillende assumpties en hun implicaties op het fiscale resultaat voor de overheid

Dit hoofdstuk behandelt de verschillende effecten voor twee scenario's (scenario ecocheque en scenario netto-equivalent), en is gestructureerd volgens de graad van het effect. We behandelen eerst het directe effect, zijnde de opbrengsten door verhoogde consumptie. Vervolgens worden de opbrengsten door bijkomende werkgelegenheid besproken. Tot slot komen de opbrengsten door geïnduceerde consumptie aan bod. De gebruikte assumpties worden telkens vermeld in het respectievelijke gedeelte waarop ze van toepassing zijn. Een tabel vat de impact voor de Belgische economie en Staat samen.

5.1 Opbrengsten door verhoogde consumptie

De ecocheque is bestemd voor consumptie en genereert bijgevolg direct en indirecte maar goed meetbare effecten. Omwille van de specifieke eigenschappen van de ecocheque, zoals eerder besproken, wordt extra consumptie gegenereerd in de Belgische economie, binnen specifieke sectoren¹³. Die verhoogde consumptie heeft tot gevolg dat de overheid extra BTW en vennootschapsbelastingen kan innen van bedrijven die hun omzet zien stijgen door het ecochequesysteem.

5.1.1 De verhoogde consumptie leidt tot extra BTW-inkomsten

Om de impact die het scenario ecocheque en netto-equivalent op de BTW in te schatten, is het cruciaal de totale extra uitgaven in België te kwantificeren per scenario.

Scenario Ecocheque		Scenario Netto-equivalent		Δ
BTW op de bijkomende consumptie		BTW op de bijkomende consumptie		
Extra koopkracht totaal	232,000,000	Extra koopkracht totaal	232,000,000	0
Sparen (3,05%)	- 7,076,000	Sparen (12,2%)	- 28,304,000	
Uitgaven naar het buitenland (0%)	-	Uitgaven naar het buitenland (5,18%)	- 13,483,747	
Totale extra uitgaven in België	224,924,000	Totale uitgaven in België	190,212,253	34,711,747
Extra uitgaven in de voedingssector in België (4%)	8,996,960	Uitgaven in de voedingssector (13%)	24,936,826	
Extra uitgaven in de niet-voedingssector in België	215,927,040	Uitgaven in de niet-voedingssector	165,275,426	
BTW op voeding (6%)	539,818	BTW op voeding (6%)	1,496,210	
BTW op niet-voeding (21%)	45,344,678	BTW op niet-voeding (21%)	34,707,840	
BTW op de bijkomende consumptie	45,884,496	BTW op de bijkomende consumptie	36,204,049	9,680,447

Scenario ecocheque

Theoretisch moet het volledige bedrag dat ontvangen werd in de vorm van ecocheques geconsumeerd worden. Echter, het ontvangen van de ecocheques zorgt ervoor dat een deel van het gewoonlijke budget vrijkomt en opgespaard wordt. Dit noemen we het spaar-effect. Door de lagere liquiditeit van ecocheques in vergelijking met het overige inkomen¹⁴, is het aannemelijk dat een groot deel van dit vrijgekomen bedrag gespenseerd wordt. We gaan ervan uit dat de spaarquote op het bedrag vrijgemaakt door ecocheques lager ligt dan de gemiddelde spaarquote op het beschikbaar inkomen in België.

In verschillende onderzoeken naar substitutiegedrag van (maaltijd)cheques bij consumenten¹⁵ werd als spaarquote op het vrijgekomen bedrag de helft van de nationale spaarquote genomen. De

¹³ Zie Hoofdstuk 3

¹⁴ Ecocheques kunnen slechts voor een beperkt aantal producten gebruikt worden en kunnen moeilijker op een spaarrekening geplaatst worden

¹⁵ Roland Berger, "De verhoging van de maximale nominale waarde en de aftrekbaarheid van de maaltijdcheques met EUR 1", 2016
IDEA Consult, "Macro-economische impact van de maaltijdcheques", 2013

spaarquote voor het vrijgekomen bedrag is tot stand gekomen door het in acht nemen van twee observaties. Ten eerste geven consumenten aan dat ecocheques hen toelaten aankopen te doen waar ze geen budget voor zouden hebben in afwezigheid van ecocheques¹⁶. Ten tweede levert het bedrag aan ecocheques (maximaal EUR 250 per werknemer) reeds een aanzienlijke fractie van de aankoopprijs van typische ecocheque-goederen zoals elektrische toestellen. De ecocheque is dus als het ware de katalysator van de aankoop. Daarom wordt in deze studie als spaarquote een vierde van de nationale spaarquote over de eerste drie kwartalen van 2016 genomen¹⁷.

Verder wordt verondersteld dat er een totaal substitutie-effect optreedt betreffende de buitenlandse consumptie. Dit betekent dat er geen mogelijkheid is tot buitenlandse consumptie op de verhoogde koopkracht, gezien de ecocheques enkel in België gespendeerd kunnen worden. Aldus wordt een **directe extra binnenlandse consumptie van EUR 225 miljoen** in 2016 gecreëerd door ecocheques.

Vervolgens kunnen de BTW-inkomsten berekend worden, op basis van het type goederen dat aangekocht wordt. Analyse van de ecocheques gebruikt in 2016 via Edenred toont aan dat 4% van de koopkracht gegenereerd door ecocheques naar de aankoop van bio-voeding gaat. De consumptie van voeding, onderworpen aan 6% BTW, genereert EUR 0,5 miljoen terwijl de consumptie van niet-voeding, onderworpen aan 21% BTW, EUR 45 miljoen aan BTW-inkomsten creëert. Bijgevolg zorgt de jaarlijkse injectie van kapitaal in ecocheques voor **extra BTW-inkomsten van EUR 46 miljoen**.

Scenario netto-equivalent

In het scenario van de uitbetaling van een netto-equivalent, wordt de gemiddelde Belgische spaarquote van 12,2% toegepast¹⁸. Immers, voor de werknemer zal het verschil tussen zijn nettoloon en het netto-equivalent niet duidelijk zijn omdat ze samen op de rekening worden gestort. Daardoor lijkt het aannemelijk dat de neiging tot sparen voor het gedeelte netto-equivalent even groot is als voor het brutoloon. Daarenboven zal een deel van de koopkracht naar het buitenland vloeien, net zoals het geval is met het brutoloon. Het percentage aan uitgaven in het buitenland van het netto-equivalent wordt vastgesteld op 5,18%¹⁹. Zowel de spaarquote en de uitgaven in het buitenland in het geval van een netto-equivalent zijn een gevolg van de hogere liquiditeit van cash in vergelijking met ecocheques. Op die manier genereert uitbetaling van het netto-equivalent in 2016 **EUR 190 miljoen aan directe extra binnenlandse consumptie**.

De besteding van het bedrag vrijgekomen door het netto-equivalent wordt verondersteld gelijk te zijn aan de besteding zoals de besteding van het huishoudbudget in het algemeen in België (13% voeding)²⁰. Aldus worden **extra BTW-inkomsten van EUR 36 miljoen** gegenereerd door het uitbetalen van netto-equivalenten.

5.1.2 De verhoogde consumptie genereert extra vennootschapsbelastingen

Zoals beschreven in de voorgaande paragraaf, is er door de ecocheques EUR 225 miljoen extra directe binnenlandse consumptie tegenover EUR 190 miljoen door een netto-equivalent. Uitgaande

IDEA Consult, "Economische impact van maaltijdcheques en ecocheques", 2010

¹⁶ Zie sectie 3.2

¹⁷ De spaarquote over de eerste drie kwartalen van 2016 is 12,2%, Nationale Bank van België

¹⁸ Spaarquote over de eerste drie kwartalen van 2016, Nationale Bank van België

¹⁹ Zoals aangegeven in het Huishoudbudgetonderzoek van de FOD Economie in 2014

²⁰ Zoals aangegeven in het Huishoudbudgetonderzoek van de FOD Economie in 2014

van een marge voor belastingen van 2,1%²¹ in de distributiesector, waarop een effectieve vennootschapsbelastingvoet van 26,7% toegepast wordt, wordt additionele vennootschapsbelasting voor de Staat geschat op EUR 1 miljoen jaarlijks in het scenario ecocheque, tegenover EUR 0,8 miljoen jaarlijks in het scenario netto-equivalent.

Scenario Ecocheque		Scenario Netto-equivalent		Δ
Extra vennootschapsbelasting		Extra vennootschapsbelasting		
Extra uitgaven in België dankzij EC (inclusief BTW)	224,924,000	Extra uitgaven in België dankzij netto equivalent (inclusief BTW)	190,212,253	
BTW	- 45,884,496	BTW	- 36,204,049	
Extra uitgaven (exclusief BTW)	179,039,504	Extra uitgaven (exclusief BTW)	154,008,204	
Marge voor belasting (2,05%)	3,663,837	Marge voor belasting (2,05%)	3,151,600	
Extra vennootschapsbelasting (26,7% effectieve belastingvoet)	978,244	Extra vennootschapsbelasting (26,7% effectieve belastingvoet)	841,477	136,767

5.2 Opbrengsten door bijkomende werkgelegenheid

5.2.1 De bijkomende werkgelegenheid genereert additionele belastingen en sociale zekerheidsbijdragen op arbeid

IDEA Consult voerde in 2010²² een onderzoek uit naar de impact van ecocheques op de werkgelegenheid in België. Rekening houdend met verschillend consumentengedrag dat gepaard gaat met het ontvangen van ecocheques, werden verschillende scenario's voor de werkgelegenheid afgeleid. Roland Berger heeft de data uit deze studie geactualiseerd voor 2016.

- > Consumptiescenario: In het eerste scenario wordt verondersteld dat alle cheques uitgegeven worden bovenop de normale uitgaven. In dit scenario worden 4.697 banen gecreëerd/gevrijwaard.
- > Spaarscenario: In het tweede scenario wordt ervan uit gegaan dat een deel (7%) van het budget dat vrijkomt door de toekenning van ecocheques opgespaard wordt, en de rest geconsumeerd wordt aan ecocheque-gerelateerde producten.
- > Scenario met gedeeltelijke substitutie: Het derde scenario gaat er ook vanuit dat 93% van het vrijgemaakte budget geconsumeerd wordt, maar dan gedeeltelijk voor cheque-gerelateerde uitgaven, gedeeltelijk voor niet-cheque-gerelateerd uitgaven. De distributiesector is een arbeidsintensieve sector, waardoor verhoogde uitgaven in andere sectoren leiden tot lagere banencreatie/-vrijwaring (3.097 banen vergeleken met 4.222 banen). Dit scenario is weerhouden in alle berekeningen van Roland Berger.
- > Het laatste scenario is het meest conservatieve. In dit geval wordt de waarde van de cheques gebruikt om de normale uitgaven te vervangen en wordt het vrijgekomen bedrag – op het gedeelte dat gespaard wordt na – volledig besteed wordt via het normale uitgavenpatroon van de consument. Op deze manier worden 1.904 banen gecreëerd.

IDEA Consult maakte ook een cash scenario dat dient als referentie om het verschil aan te tonen tussen een scenario met of zonder gebruik van cheques. Het gaat ervan uit dat het bedrag ontvangen in cheques zou vervangen worden door extra nettoloon op de rekening van de werknemer. In tegenstelling tot bovenstaande scenario's, genereert het cash scenario slechts 1.793 banen in 2016.

²¹ Berekeningen Roland Berger op basis van COMEOS, Commerce Summit studie, 2013

²² IDEA Consult, "Economische impact van maaltijdcheques en ecocheques", 2010

Scenario Ecocheque		Scenario Netto-equivalent		Δ
Extra sociale zekerheidsbijdragen		Extra sociale zekerheidsbijdragen		
Netto aantal bijkomende banen	3,097	Netto aantal bijkomende banen	1,793	1,304
Gemiddeld jaarlijks brutoloon per WN	43,758	Gemiddeld jaarlijks brutoloon per WN	43,758	
Brutoloon totaal	135,508,579	Brutoloon totaal	78,449,950	
Rsz bijdragen (13,07%)	17,710,971	Rsz bijdragen (13,07%)	10,253,408	
Bedrijfsvoorheffing (35%)	41,229,163	Bedrijfsvoorheffing (35%)	23,868,789	
Patronale bijdragen werkgever (30%)	40,652,574	Patronale bijdragen werkgever (30%)	23,534,985	
Extra sociale zekerheidsbijdragen	99,592,708	Extra sociale zekerheidsbijdragen	57,657,183	41,935,525

Scenario ecocheque

Roland Berger baseert haar berekeningen op het aantal banen verkregen in de studie van IDEA Consult. Aangezien ecocheques typisch jaarlijks in één keer uitgekeerd worden, zetten ze consumenten aan om ze te gebruiken voor uitzonderlijke eerder dan dagdagelijkse aankopen. Ook is er sprake van een katalysator-effect: aankopen die de consument overweegt maar om allerlei redenen uitstelt, worden makkelijker gedaan door de extra koopkracht van de ecocheques. Daarbovenop legt de consument typisch nog een bedrag bij, zodat de uiteindelijke waarde voor de economie hoger is dan de waarde aan ecocheques zelf. Om deze redenen werd in de studie van IDEA consult voor het spaarscenario gekozen.

In de berekeningen gaat Roland Berger uit van een meer conservatief scenario, het scenario met gedeeltelijke substitutie. Het aantal banen dat gegenereerd wordt in 2016 wordt berekend door het aantal banen in 2010, 2.990, gecreëerd door een uitgiftevolume van EUR 224 miljoen, te actualiseren naar het uitgiftevolume in 2016, EUR 232 miljoen. Op die manier worden **~3.100 gecreëerde banen** bekomen in 2016.

Deze jobs genereren bijkomende patronale bijdragen (30%)²³ en bedrijfsvoorheffing (35%)²⁴ en sociale zekerheidsbijdragen (13,07%)²⁵ in hoofde van de werknemer. Uitgaande van een gemiddeld bruto jaarloon van EUR 43.758 in 2016²⁶, schat Roland Berger dat de **extra belastingen en sociale zekerheidsbijdragen** in het scenario ecocheque ongeveer **EUR 100 miljoen** bedragen.

Scenario netto-equivalent

Het aantal banen gegenereerd in 2016 wordt voor het scenario netto-equivalent op een gelijkaardige wijze berekend als voor het scenario ecocheque. Onze analyse leidt op die manier tot **~1.800 gecreëerde banen** in 2016 in het scenario netto-equivalent. Er wordt geen onderscheid gemaakt per sector waarin deze banen gecreëerd worden t.o.v. het scenario met ecocheques.

Ook deze jobs genereren bijkomende patronale bijdragen, bedrijfsvoorheffing en sociale zekerheidsbijdragen. Uitgaande van een gemiddeld bruto jaarloon van EUR 43.758 in 2016²⁷, schat Roland Berger dat de **extra belastingen en sociale zekerheidsbijdragen** in het scenario netto-equivalent ongeveer **EUR 58 miljoen** bedragen.

²³ Patronale bijdragen bedragen 30% vanaf 1 april 2016. Unisoc, "Tax Shift", <https://www.unisoc.be/tax-shift-nl>

²⁴ De bedrijfsvoorheffing hangt af van de gezinssituatie. Hier werd de bedrijfsvoorheffing zonder reductie in rekening gebracht. Eurostat, "Taxation trends in the European Union", <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/3217494/7092073/KS-DU-15-001-EN-N.pdf/68116dc2-75bc-4f25-b8a3-ae863ff8dec5>

²⁵ RSZ, "Sociale bijdragen betalen", <http://www.rsz.fgov.be/nl/werkgevers-en-de-rsz/betalingen>

²⁶ De gezondheidsindex wordt gebruikt om de indexering van lonen en sociale uitkeringen te berekenen. De groeivoet van de gezondheidsindex bedroeg 2,09% in 2016, Federaal Planbureau

²⁷ De gezondheidsindex wordt gebruikt om de indexering van lonen en sociale uitkeringen te berekenen. De groeivoet van de gezondheidsindex bedroeg 2,09% in 2016, Federaal Planbureau

5.2.2 De bijkomende werkgelegenheid betekent een daling van de werkloosheidsuitkeringen

Volgend op de vaststelling dat er nieuwe banen zullen gecreëerd worden, berekent Roland Berger dat er 3.100 werkloosheidsuitkeringen minder betaald zullen moeten worden in het scenario ecocheque en 1.800 in het scenario netto-equivalent. Op basis van de gemiddelde jaarlijkse werkloosheidsuitkering, EUR 12.606²⁸, loopt de **besparing aan werkloosheidsuitkeringen** voor de overheid op tot **EUR 39 miljoen in het scenario ecocheque**, en tot **EUR 23 miljoen in het scenario netto-equivalent**.

Scenario Ecocheque		Scenario Netto-equivalent		Δ
Daling werkloosheidsuitkeringen		Daling werkloosheidsuitkeringen		
Netto aantal bijkomende banen (zie extra sociale zekerheidsbijdragen)	3,097	Netto aantal bijkomende banen (zie extra sociale zekerheidsbijdragen)	1,793	
Gemiddelde jaarlijkse werkloosheidsuitkering	12,606	Gemiddelde jaarlijkse werkloosheidsuitkering	12,606	
Uitgespaarde werkloosheidsuitkeringen	39,037,549	Uitgespaarde werkloosheidsuitkeringen	22,599,999	16,437,550

5.3 Opbrengsten door geïnduceerde consumptie

Door de creatie van nieuwe banen in beide scenario's wordt extra consumptie geïnduceerd als het resultaat van verhoogde koopkracht van de nieuwe bezoldigden. Die koopkracht zal opnieuw verdeeld worden over consumptie van (niet-)voeding, sparen en uitgaven in het buitenland. Op die manier wordt **indirect een additionele binnenlandse consumptie van EUR 33 miljoen** bekomen in het scenario ecocheque tegenover **EUR 19 miljoen** in het scenario netto-equivalent. De daardoor verkregen **BTW-inkomsten** groeien aan tot **EUR 6 miljoen** in het scenario ecocheque en **EUR 3 miljoen** in het scenario netto-equivalent.

Scenario Ecocheque		Scenario Netto-equivalent		Δ
Verhoogde consumptie door de bijkomende werkgelegenheid		Verhoogde consumptie door de bijkomende werkgelegenheid		
Gemiddeld jaarlijks brutoloon per WN	43,758	Gemiddeld jaarlijks brutoloon per WN	43,758	
Gemiddeld jaarlijks nettoloon per WN (13,07% & 35%)	24,725	Gemiddeld jaarlijks nettoloon per WN (13,07% & 35%)	24,725	
Gemiddeld jaarlijkse uitgaven per WN (spaarquote 12,2%)	21,709	Gemiddeld jaarlijkse uitgaven per WN (spaarquote 12,2%)	21,709	
Gemiddelde jaarlijkse uitgaven van de werkloze	11,068	Gemiddelde jaarlijkse uitgaven van de werkloze	11,068	
Verschil tussen uitgaven van de bezoldigde en de niet-bezoldigde	10,641	Verschil tussen uitgaven van de bezoldigde en de niet-bezoldigde	10,641	
Netto aantal jobs gecreëerd door EC	3,097	Netto aantal jobs gecreëerd door netto equivalent	1,793	
Bijkomend bedrag uitgegeven door nieuwe bezoldigden in BE	32,952,127	Bijkomend bedrag uitgegeven door nieuwe bezoldigden in BE	19,076,967	13,875,160
Bedrag gespendeerd aan voeding (13%)	4,096,247	Bedrag gespendeerd aan voeding (13%)	2,371,439	
Bedrag gespendeerd aan niet-voeding	27,148,960	Bedrag gespendeerd aan niet-voeding	15,717,341	
Extra BTW op voeding (6%)	245,775	Extra BTW op voeding (6%)	142,286	
Extra BTW op niet-voeding (21%)	5,701,282	Extra BTW op niet-voeding (21%)	3,300,642	
Bijkomende BTW op consumptie	5,947,056	Bijkomende BTW op consumptie	3,442,928	2,504,128

²⁸ ONEM, jaarlijks rapport 2015, met toepassing van de groeivoet van de gezondheidsindex [2016] van 2,09%, volgens het Federaal Planbureau

6. De Belgische Staat verliest binnenlandse consumptie, banen en inkomsten door de vervanging van ecocheques door een netto-equivalent

6.1 Bij vervanging van de ecocheques door een netto-equivalent gaan EUR 50 miljoen aan binnenlandse consumptie en 1.300 banen verloren

Zoals eerder uitgelegd, genereert het uitgeven van ecocheques extra binnenlandse consumptie. Niet alleen worden ze verplicht in het binnenland uitgegeven, ook het spaareffect is kleiner. Ook is er sprake van een katalysator-effect: aankopen die de consument overweegt maar om allerlei redenen uitstelt, worden makkelijker gedaan door de extra koopkracht van de ecocheques. Daarbovenop legt de consument typisch nog een bedrag bij, zodat de uiteindelijke waarde voor de economie hoger is dan de waarde aan ecocheques zelf.

Op haar beurt creëert die extra consumptie nieuwe banen. Doordat nieuwe bezoldigden meer verdienen dan wanneer zij terugvielen op een werkloosheidsuitkering wordt op die manier extra geïnduceerde consumptie gevrijwaard. Onderstaande tabel toont het verschil aan in creatie van binnenlandse consumptie en banen in een scenario met ecocheques t.o.v. in een scenario waar een netto-equivalent wordt uitgekeerd.

Δ ecocheque - netto-equivalent

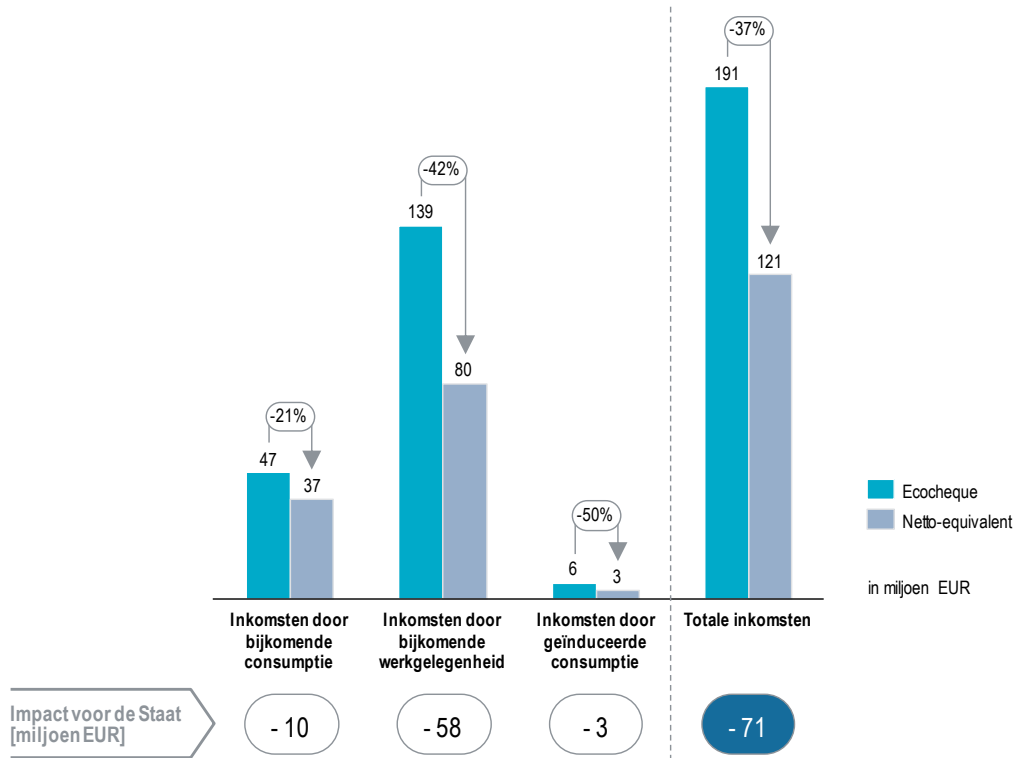
Jaar	2016
Extra binnenlandse consumptie (direct + geïnduceerd) [EUR]	48,586,907
Directe binnenlandse consumptie	34,711,747
Geïnduceerde binnenlandse consumptie	13,875,160
Extra jobs	1,304

6.2 Bij vervanging van de ecocheques door een netto-equivalent is er een negatieve impact van EUR 70 miljoen op de inkomsten voor de Staat

De combinatie van het scenario ecocheque en het scenario netto-equivalent geeft goede inzichten in de effecten voor de Staat indien het huidige uitgiftevolume aan ecocheques (EUR 232 miljoen in 2016) wordt vervangen door een netto-equivalent. De onderstaande tabel vat voor het jaar 2016 samen wat de totale fiscale winsten zijn voor de overheid in het scenario ecocheque (links) t.o.v. scenario netto-equivalent (midden) opgesplitst per effect. Het verschil tussen beide scenario's wordt weergegeven in de rechterkolom.

Scenario Ecocheque		Scenario Netto-equivalent		Δ
Jaar	2016	Jaar	2016	
Extra binnenlandse consumptie (EUR 225 miljoen)		Extra binnenlandse consumptie (EUR 190 miljoen)		
BTW op de bijkomende consumptie	45,884,496	BTW op de bijkomende consumptie	36,204,049	
Extra vennootschapsbelasting	978,244	Extra vennootschapsbelasting	841,477	
Totaal extra consumptie	46,862,740	Totaal extra consumptie	37,045,526	9,817,214
Werkgelegenheid (3,097 bijkomende banen)		Werkgelegenheid (1,793 bijkomende banen)		
Extra sociale zekerheidsbijdragen	99,592,708	Extra sociale zekerheidsbijdragen	57,657,183	
Uitgespaarde werkloosheidsuitkeringen	39,037,549	Uitgespaarde werkloosheidsuitkeringen	22,599,999	
Totaal werkgelegenheid	138,630,256	Totaal werkgelegenheid	80,257,182	58,373,074
Geïnduceerde consumptie (EUR 33 miljoen)		Geïnduceerde consumptie (EUR 19 miljoen)		
Bijkomende BTW op consumptie	5,947,056	Bijkomende BTW op consumptie	3,442,928	2,504,128
Netto-effect voor Staat	191,440,053	Netto-effect voor Staat	120,745,636	70,694,417

De onderstaande figuur, Figuur 2, vat de verliezen die de overheidsfinanciën zouden leiden samen wanneer de ecocheques zouden vervangen worden door een netto-equivalent van dezelfde waarde. Het **totale verschil voor de overheidsfinanciën bedraagt EUR ~70 miljoen** in 2016. Het grootste verlies komt voort uit extra sociale zekerheidsbijdragen en uitgespaarde werkloosheidsuitkeringen ('Verhoogde werkgelegenheid') die verloren gaan ten bedrage van EUR ~60 miljoen wanneer de omschakeling naar een netto-equivalent zou voltrokken worden.

Figuur 2. Impact voor de Staat [2016]

7. Conclusie

Deze studie heeft tot doel het kwalitatief beschrijven van de voordelen van cheques t.o.v. een netto-equivalent, met een kwantitatieve analyse van een specifiek geval waarin het volume aan ecocheques wordt omgezet naar een equivalent volume aan netto-equivalent.

De drie kerneigenschappen van cheques, zijnde hun gebruik voor een gelimiteerd gamma producten en diensten, hun geldigheidsduur beperkt in de tijd en hun exclusief binnenlands gebruik, laten de overheid toe de economie te stimuleren op verschillende vlakken. Er zijn drie hoofdargumenten voor het behoud van de ecocheque in plaats van de vervanging door een netto-equivalent. Ten eerste zullen ecocheques cruciaal zijn om de Belgische distributiesector te ondersteunen gezien de toenemende druk op de sector en de stijgende populariteit van e-commerce. Ten tweede zorgen ecocheques er niet alleen voor dat consumenten ecologisch verantwoorde keuzes maken, ook geeft de jaarlijks uitgekeerde waarde tot EUR 250 de consument het laatste duwtje om over te gaan tot de grote aankopen die ze zonder de cheques waarschijnlijk niet of later zouden zijn. Ten laatste, omdat ecocheques typisch voor grotere aankopen dienen, is het aannemelijk dat de consument bovenop de waarde van de ontvangen cheques, zelf nog een bedrag zal bijleggen.

Deze studie onderzocht verder, a.d.h.v. twee scenario's, de impact voor de Staat van de vervanging van ecocheques door een netto-equivalent met dezelfde waarde. Er werd gevonden dat de verhoogde consumptie in specifieke sectoren door het aanwenden van cheques resulteert in de creatie van banen. Die banen zorgen er op hun beurt voor dat de consumptie additioneel verhoogt door de bijkomende koopkracht van nieuwe bezoldigden. In een geval waar ecocheques zouden vervangen worden door eenzelfde waarde aan netto-equivalent, lijdt de overheid volgende verliezen:

- > **De binnenlandse consumptie daalt met EUR ~50 miljoen:** Het netto-equivalent zal beschouwd worden zoals het brutoloon waardoor er meer gespaard zal worden en meer consumptie naar het buitenland zal wegvloeien
- > **De Belgische economie verliest 1.300 banen:** De verminderde binnenlandse consumptie beïnvloedt rechtstreeks het aantal banen in de distributiesector
- > **De overheidsinkomsten dalen met EUR ~70 miljoen:** Ten gevolge van de verminderde consumptie en lagere werkgelegenheid, dalen de inkomsten van BTW, vennootschapsbelasting en sociale zekerheidsbijdragen en stijgen de werkloosheidsuitkeringen.

Er kan tenslotte geconcludeerd worden dat het behoud van het chequesysteem, al dan niet elektronisch, en meer bepaald de ecocheque, gunstig is voor de verschillende aangesloten partijen. De werknemer gaat erop vooruit in termen van koopkracht, de werkgevers zien meer consumptie, extra banen worden gecreëerd en de Staat ziet bijdragen voor de sociale zekerheid en de belastingen toenemen.

8. Appendix - Lijst met goederen en diensten die kunnen aangekocht worden met ecocheques²⁹

> Energiebesparing

- Aankoop, plaatsing en herstelling van de volgende producten met het Europese energielabel vanaf de klasse:
 - A++: huishoudelijke afwasmachines; koelkasten, diepvriezers en combinaties daarvan; huishoudelijke wasmachines, droogtrommels en combinaties daarvan;
 - A+: televisies, ovens en afzuigkappen, ruimteverwarmingstoestellen en warmwatertoestellen;
 - B: stofzuigers en elektrische lampen, verlichtingsarmaturen en ledverlichting;
- Aankoop en plaatsing van producten die specifiek bestemd zijn voor de isolatie van woningen;
- Bouw en renovatie van woningen met een energienorm die voldoet aan de Europese criteria voor bijna-energie neutrale gebouwen of passiefwoningen;
- Aankoop van diensten en aankoop, plaatsing, herstelling en onderhoud van producten die zorgen voor energiebesparing in woningen, namelijk hoogrendementsketels, systemen voor warmteregeling en thermostatische kranen, hoogrendementsglas (U-waarde van maximum 0,8), energie-audits, audits via infraroodthermografie en luchtdichtheidstests;
- Aankoop, plaatsing, herstelling en onderhoud van apparaten die consumenten bewust maken van hun energieverbruik en apparaten die de energie registreren en meten;
- Aankoop, plaatsing, herstelling en onderhoud van beheerssystemen voor ventilatie van woningen, die voldoen aan de norm NBN 50-001 types C (met vraagsturing) en D (met warmteterugwinning).

> Hernieuwbare energie

- Aankoop, plaatsing, herstelling en onderhoud van elektrische apparaten die uitsluitend werken op zonne-energie of op handmatig geproduceerde energie;
- Aankoop, plaatsing, herstelling en onderhoud van producten voor huishoudelijk gebruik waarmee hernieuwbare energie kan worden opgewekt, namelijk fotovoltaïsche panelen, zonneboilers, zonnecollectoren, warmtepompen en windturbines, inclusief meters en omvormers om die producten aan het elektriciteitsnet te koppelen.

> Waterbesparing en -beheer

- Aankoop en plaatsing van spaardouchekoppen;
- Aankoop, plaatsing, herstelling en onderhoud van recuperatietanks voor regenwater;
- Aankoop, plaatsing en herstelling van hulpstukken voor waterbesparing op kranen;
- Aankoop, plaatsing en herstelling van spoelbakken voor toiletten met spaarknop;
- Aankoop en plaatsing van grastegels (met honingraatstructuur) en waterdoorlatende tegels.

> Bevordering duurzame mobiliteit

- Aankoop, plaatsing, herstelling en onderhoud van roetfilters in personendieselmotoren met bouwjaar tot en met 2005;
- Aankoop, plaatsing, herstelling en onderhoud van een lpg-installatie in personenwagens;
- Aankoop van vervoerbewijzen voor openbaar vervoer, met uitzondering van abonnementen;
- Huur, aankoop, herstelling en onderhoud van fietsen, met inbegrip van fietsen uitsluitend ondersteund door een elektrische hulpmotor, aankoop van fietsonderdelen en fietstoebehoren. Huur, aankoop, herstelling en onderhoud van elektrische scooters;

²⁹ Collectieve Arbeidsovereenkomst (CAO) nr. 98quater van 26 januari 2016

- Diensten voor de terbeschikkingstelling van al dan niet elektrische deelfietsen en -auto's zonder chauffeur;
 - Cursussen ecodriving;
 - Verplaatsingen met de autocar;
 - Aankoop, plaatsing en herstelling van herlaadpalen om een elektrisch voertuig op te laden, met inbegrip van de aankoop van kabels die specifiek bestemd zijn voor aansluiting op die palen en van abonnementen die uitsluitend bestemd zijn voor aansluiting op die palen, met uitsluiting van de kosten van het elektrisch verbruik.
- > **Afvalbeheer**
- Aankoop van oplaadbare, draagbare NiMH-batterijen en van oplaadtoestellen voor dergelijke batterijen;
 - Aankoop van compostvaten of compostbakken;
 - Aankoop van producten die volledig bestaan uit composteerbaar of biologisch afbreekbaar materiaal, die voldoen aan de norm NBN EN 13432, alsook wasbare luiers;
 - Aankoop van papier dat voor 100 % gerecycleerd is en dat ongebleekt of TCF-gebleekt is;
 - Aankoop en herstelling van sodamachines, accessoires en navullingen voor die machines;
 - Aankoop van tweedehandskleding, -textiel, -boeken en -meubilair.
- > **Bevordering van ecodesign**
- Aankoop, plaatsing, herstelling en onderhoud van producten en diensten met het Europese ecolabel of het EU-logo voor biologische productie;
 - Toeristische infrastructuur in België met het label Green Key/Groene Sleutel/Clé verte.
- > **Bevordering van de aandacht voor de natuur**
- Aankoop van duurzaam geëxploiteerd hout (FSC of PEFC) of houtproducten gemaakt uit duurzaam geëxploiteerd hout, alsook papier dat geproduceerd is met gerecycleerde vezels of met verse vezels afkomstig van duurzaam geëxploiteerd hout;
 - Aankoop van bomen en buitenplanten, bloembollen en zaden voor buiten, niet gemotoriseerde tuingereedschappen, potgrond, teelaarde en compost die voldoet aan de door de Gewesten gestelde voorwaarden, alsook meststoffen met biogarantie.

Roland
Berger

